

آن چه در مورد شهرداران باید بدانیم

□ کوشش تبار
کارشناس ارشد اقتصاد
سرگزی
کارشناس ارشد مدیریت

مقدمه

می شوند؛ همچنین در کانادا، در انتخابات شهری، شهردار و اعضای شورای شهر از سوی مردم انتخاب می شوند، شهردار و اعضای شورای شهر قوانین و خط مشی های لازم برای عملکرد بهینه شهر و تنظیم زندگی شهروندی را وضع و اجرا می کنند.

در مدیریت شهری که وظیفه اش تأمین نیازهای همگانی و ارائه ی خدمات عمومی به شهروندان است دو نکته حائز اهمیت است؛ نکته نخست این که فردی که مدیریت شهری را به عهده می گیرد چه ویژگی هایی باید داشته باشد تا بتواند شهر را با مدیریت درست اداره کند. نکته دوم این که انتخاب شهردار از کدام راه درست است؟ انتخابی یا انتصابی؟ آیا همه ی شهرداران انتخاب شده تمام شرایط آیین نامه اجرایی شرایط احراز تصدی سمت شهردار را دارند؟ آیا تنها معیارهای پیش بینی شده در آیین نامه انتخاب شهردار کافی است؟

چهار شیوه مرسوم انتخاب شهردار در شهرهای مختلف جهان که همواره از ارتباطی مستقیم با نظام سیاسی حاکم در آن کشورها برخوردار بوده است عبارت اند از: انتخاب مستقیم شهردار به وسیله دولت مرکزی، انتخاب شهردار از سوی مردم، انتخاب شهردار از سوی شهرداری شهر و در نهایت انتخاب مشترک از سوی مردم و شورای شهر؛ به عنوان نمونه شهرداران شهرهایی چون لندن، پاریس، مسکو، کالیفرنیا، نیویورک و ... با رأی مستقیم شهروندان انتخاب و تحت نظارت دائمی شهروندان به فعالیت خود ادامه می دهند و یا در آلمان شهردار همراه با انتخابات شورا و با رأی مستقیم مردم انتخاب می شود. در برخی کشورها نیز مانند جمهوری آذربایجان، شهردار مرکز را رئیس جمهور منصوب می کند ولی مدیران مناطق شهرداری با رأی مردم انتخاب

چگونگی انتخاب شهرداران از ابتدا

تاکنون

۱- نخستین قانون بلدیة را آقامحمدخان قاجار که نخستین شهردار رسمی تهران بود، در ۲۰ ربیع الثانی سال ۱۳۲۵ قمری برابر با ۱۲ خرداد ۱۲۸۶ شمسی در ۵ فصل و ۱۰۸ ماده تحت عنوان کتابچه‌ی قانون بلدیة تصویب کرد.

۲- قانون بلدیة مصوب ۳۰ اردیبهشت ۱۳۰۹ شمسی این قانون فوق را لغو کرد. طبق قانون بلدیة مصوب سال ۱۳۰۹ انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان می‌بایست از طبقات ۳ گانه تجار، اصناف و مالکان بوده، دیگر مردم حق شرکت در انتخابات و یا نامزد شدن را نداشتند. عده انتخاب شوندگان می‌بایست ۵ برابر عده‌ای باشد که لازم است در انجمن عضویت داشته باشند. از بین این عده به پیشنهاد وزارت کشور، هیأت دولت اعضاء لازم هر انجمن بلدیة را برای مدت دو سال منصوب می‌کرد و انجمن نیز از میان خود هیأت رئیسه را برای یک سال تعیین می‌نمود. رئیس اداره‌ی بلدیة (شهردار) نیز از طرف وزارت کشور نصب و تعیین می‌شد. این قانون تا سال ۱۳۲۰ اجرا شد.

۳- از سال ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۸ به علت جنگ و اشغال ایران و مشکلات داخلی دیگر، قانون بلدیة به دست فراموشی سپرده شد.

۴- در سال ۱۳۲۸ بود که مشروطه خواهان تصمیم به تدوین قانون بلدیة گرفتند. سرانجام این قانون به هنگام نیابت سلطنت عضدالملک قاجار تدوین شد. براساس این قانون همه‌ی افراد به جز مقامات دولتی، امنیتی، انتظامی و اشخاص محروم از حقوق اجتماعی می‌توانستند در انتخابات شرکت نموده، رأی دهند. فرماندار و انجمن نظارت بر انتخابات، می‌بایست اعتبارنامه

اعضاء انجمن را تایید می‌کردند. اعضاء می‌بایست، رئیس را انتخاب می‌کردند. همچنین مقرر شد انجمن شهر ۳ نفر را برای تصدی سمت شهردار به وزارت کشور پیشنهاد دهد و وزارت کشور یک نفر را که صلاح بداند انتخاب و حکم ریاست شهرداری را صادر نماید. برای شهرداری تهران می‌بایست فرمان صادر می‌شد. مدت ریاست شهردار دو سال تعیین شده بود.

و شهرهای بالای ۲۰۰ هزار نفر جمعیت به پیشنهاد شورای شهر و حکم وزیر کشور و در دیگر شهرها به پیشنهاد شورای شهر و حکم استاندار صورت می‌گیرد.

قوانین و مقررات کنونی انتخاب شهردار

در ایران طبق ماده‌ی ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۷۵/۳/۱ با اصلاحیه‌های بعدی، نخستین وظیفه‌ی شوراهای اسلامی کشور، پس از رسمیت یافتن، انتخاب شهردار واجد شرایط می‌باشد. شوراهای اسلامی کشور در هر دوره موظف‌اند بی‌درنگ پس از رسمیت یافتن نسبت به انتخاب شهردار واجد شرایط اعم از این که دوره‌ی چهار ساله شهردار پیشین پایان یافته باشد یا خیر نسبت به انتخاب شهردار اقدام نمایند. شهردار نمی‌تواند هم‌زمان عضو هیچ‌یک از شوراهای اسلامی شهر و روستای کشور باشد. شورای شهر براساس ضوابط و شرایط احراز صلاحیت شهرداران مندرج در آیین‌نامه مصوب این قانون، شهردار موردنظر خود را انتخاب و وزیر کشور و استانداران موظف‌اند حکم شهردار معرفی شده را ظرف مدت ۱۰ روز صادر نمایند. در صورتی که وزیر کشور یا استاندار، شهردار معرفی شده را واجد شرایط تعیین شده نداند، مراتب را با ذکر دلیل و مستندات به شورای شهر منعکس می‌نماید، در صورت اصرار شورای شهر بر نظر قبلی خود و عدم صدور حکم شهردار، شورای شهر موضوع را به هیأت حل اختلاف ذی‌ربط ارجاع خواهد داد. هیأت مذکور ظرف ۱۵ روز مکلف به تصمیم‌گیری بوده، تصمیم آن هیأت برای طرفین (وزارت کشور و شورای اسلامی شهر)

۵- قانون مصوب سال ۱۳۲۸ در خرداد ۱۳۳۲ تغییر یافت و به صورت لایحه‌ی قانونی جدیدی درآمد که در تیرماه ۱۳۳۴ با اعمال تغییرهای مورد تصویب مجلس قرار گرفت. به موجب این قانون هر شهر دارای یک انجمن بود که افراد محل به طور مستقیم وی را برای مدت ۴ سال انتخاب می‌کردند که این انجمن شهردار را برای مدت ۲ سال انتخاب می‌کرد و از راه فرمانداری به وزارت کشور جهت صدور حکم معرفی می‌شد. برای شهردار تهران و شهرداران مراکز استان‌ها و شهرهای با جمعیت بیش از ۱۵۰ هزار نفر به پیشنهاد وزارت کشور فرمان همایونی صادر می‌شد.

۶- پس از پیروزی انقلاب اسلامی و منحل شدن انجمن‌های شهر در آذر ۶۱ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت که این قانون هیچ‌گاه اجرا نشد.

۷- در سال ۱۳۶۵ قانون یاد شده اصلاح و در سال ۱۳۶۹ در مجلس شورای اسلامی اصلاح و تصویب شد. طبق ماده ۷۱ این قانون انجمن شهر شهردار را انتخاب می‌کرد و حکم شهردار در شهرهای بالای ۲۰۰ هزار نفر جمعیت و مراکز استان‌ها به پیشنهاد شورای شهر و تصویب وزیر کشور و در دیگر شهرها توسط استاندار تصویب و ابلاغ می‌شد.

۸- طرح اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۷۵ در ۸۱/۷/۱۷ با اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که براساس آن شهردار با رأی اکثریت مطلق کل اعضاء شورای شهر برای مدت ۴ سال انتخاب می‌شود. نصب شهرداران مراکز استان‌ها

کشور و انتخابات شهرداران مصوب ۷۵ به تصویب هیأت وزیران رسیده است، اقدام به انتخاب شهردار می‌کند.

طبق ماده‌ی یک این آیین نامه کسانی را می‌توان به سمت شهردار انتخاب نمود که دارای شرایط زیر باشند:

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران
۲- حتی‌المقدور متأهل و دارای دست کم ۲۵ سال سن و ۵ سال سابقه‌ی اجرایی در موقع انتخاب شدن

۳- انجام خدمت وظیفه‌ی عمومی یا داشتن معافیت دایم در زمان صلح

۴- اعتقاد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و قانون اساسی

۵- دارا بودن حسن شهرت

۶- داشتن توانایی جسمی و روحی برای انجام کار

۷- نداشتن محکومیت کیفری که مستلزم محرومیت از حقوق اجتماعی باشد.

۸- دارا بودن تحصیلات و تجربه: حداقل تحصیلات کارشناسی برای شهرداری‌های درجه یک تا شش - حداقل تحصیلات کارشناسی با گرایش‌هایی که وزارت کشور برای شهرداری‌های درجه ۷ تا ۱۰ مشخص کرده است - حداقل تحصیلات کارشناسی ارشد با گرایش‌های که وزارت کشور برای شهرداری‌های درجه ۱۱ و ۱۲ مشخص کرده است. وزیر کشور گرایش‌های مشخص شده‌ی وزارت کشور را به استان‌ها ابلاغ کرده است؛ این گرایش‌ها عبارت‌اند از:

۱- رشته‌ی ریاضی فنی، شهرسازی (فیزیک، ریاضی، کامپیوتر، برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، طراحی شهری)

لازم‌الاجراء است. چنان چه در مدت مقرر، هیأت حل اختلاف نظر خود را اعلام ننمایند، نظر شورای شهر متبع خواهد بود و شهردار می‌تواند اختیارات قانونی خود را اعمال و اجراء نماید.

ویژگی‌ها و معیارهای انتخاب شهردار

مسأله‌ی مدیریت هوشمندانه و کارآمد موضوعی است که همواره در زندگی اجتماعی انسان مطرح بوده است. نقشی که رهبران و مدیران در تحولات تاریخی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و رشد و تکامل جامعه داشته‌اند بسیار مهم و اساسی بوده است. شهردار، به عنوان مدیر سازمان شهرداری باید توانایی مدیریت بر سازمان شهرداری را داشته باشد و از مبانی قدرت مدیر برخوردار باشد که عبارت‌اند از:

۱- مهارت فنی و تخصصی: داشتن مهارت فنی و تخصصی در ارتباط با شغل مربوطه
۲- مهارت انسانی: داشتن مهارت انسانی به منظور برقراری ارتباط پویا و موفق با افراد
۳- مهارت ادراکی: به مفهوم داشتن دانش شناخت پیچیدگی‌های کل سازمان مبنی بر این که شهرداری به عنوان سازمان محلی مدیریت شهری، اثرات متقابل وظایف بر یکدیگر را در محیط شهری درک نماید تا در هنگام تصمیم‌گیری، قدرت تجزیه و تحلیل و انتخاب مناسب‌ترین روش را داشته باشد.

در ایران در این خصوص معیارهای خاصی برای شهردار شدن وجود ندارد. شورای شهر تنها بر اساس ضوابط و شرایط احراز صلاحیت شهرداران مندرج در آیین‌نامه‌ای که در مورخه ۷۷/۶/۱۱ به استناد مواد ۷۲ و ۹۴ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی

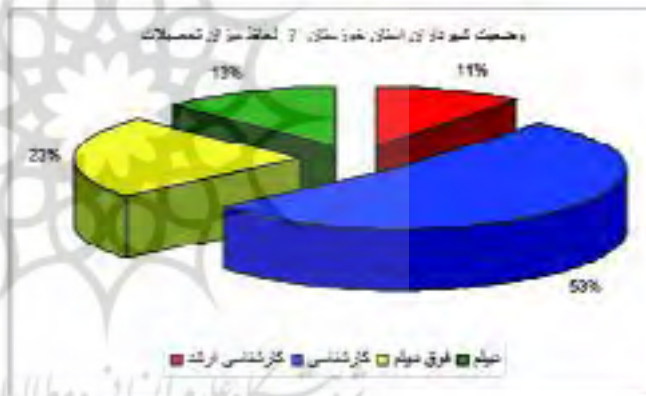
۳- رشته‌ی علوم انسانی (مدیریت دولتی و بازرگانی، اقتصاد و دارایی، حسابداری، حقوق، علوم اجتماعی، علوم ارتباطات، جغرافیا، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی)

۲- رشته‌ی مهندسی عمران (عمران، سازه، نقشه برداری، برنامه ریزی حمل و نقل، محیط زیست، راه و ترابری، آب، معماری، اقتصاد و مهندسی کشاورزی)

وضعیت شهرداران استان خوزستان از لحاظ داشتن شرایط احراز تصدی سمت		
دارند	۳۹	۸۳٪
ندارند	۸	۱۷٪

وضعیت شهرداران استان خوزستان از لحاظ میزان تحصیلات		
دیپلم	۶	۱۳٪
فوق دیپلم	۱۱	۲۳٪
کارشناس	۲۵	۵۳٪
کارشناس ارشد	۵	۱۱٪

وضعیت شهرداران استان خوزستان از لحاظ نوع استخدام		
قراردادی	۱۵	۳۲٪
رسمی	۳۲	۶۸٪

● اطلاعات فوق بر مبنای وضعیت موجود شهرداران استان خوزستان در نیمه اول سال ۸۵ می باشد که آن را استانداری مربوطه ارائه کرده است.

شده در آیین نامه، در موارد استثناء، انتخاب شهردار از میان افراد دارای مدرک تحصیلی دیپلم با تأیید وزیر کشور بلامانع است. در زیر به طور نمونه خلاصه‌ای از وضعیت شهرداران استان خوزستان از لحاظ داشتن شرایط احراز تصدی سمت شهردار، میزان تحصیلات، و وضعیت استخدامی آن‌ها ارائه می‌گردد.

البته لازم به ذکر است، استان مورد نظر دارای شرایط نسبتاً بهتری در بین دیگر استان‌ها بوده است که مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته‌اند. اگر چه دنیای مدیریت امروز با پیچیدگی روابط سازمانی، تنوع وظایف و پیشرفت روزافزون مواجه است. حال با بررسی مطالعه موردی شهرداری‌های استان خوزستان سعی در ارزیابی شرایط و ویژگی‌های انتخاب شهرداران استان خوزستان برآمده و با ارائه نمودارهای ذیل به سنجش متغیرها (۱. شرایط احراز تصدی سمت شهرداری، ۲. میزان تحصیلات و ۳. وضعیت استخدامی) پرداخته است.

حقوق و مزایای شهرداران

هیأت وزیران در جلسه‌ی مورخ ۷۰/۳/۱۹ بنا به پیشنهاد وزارت کشور و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و به استناد تبصره‌ی ۳۸ قانون بودجه اصلاحی سال ۴۳ کل کشور آیین نامه حقوق و مزایای شهرداران را در ۱۲ ماده تصویب نمود. ایرادهایی به آیین نامه مذکور وارد بود که این ایرادها در جلسه‌ی مورخ ۸۱/۱۰/۲۹ هیأت وزیران بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی اصلاح گردید. هیأت وزیران آیین نامه یاد شده را در مورخ

۴- رشته‌ی هنر (کارشناسی مرمت و احیاء بنا و بافت‌های تاریخی) از جمله موارد مهم مندرج در این آیین نامه که به صورت تبصره‌هایی به ماده یک آن اضافه شده است عبارت‌اند از:

تبصره ۱: کسانی که دارای تحصیلات فوق دیپلم و ۵ سال سابقه اجرایی که دست کم ۲ سال آن را در سمت شهردار و یا مدیریت (سرپرستی و بالاتر) در وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شهرداری خدمت کرده باشند یا دارای ۴ سال تجربه در امور مربوط به شهرداری باشند نیز می‌توانند متصدی شهرداری‌های از درجه یک تا شش شوند.

تبصره ۲: کسانی که دارای تحصیلات فوق دیپلم و ۵ سال سابقه اجرایی و دست کم ۴ سال سابقه کار و تجربه در سمت شهردار در شهرداری‌های درجه یک تا شش و یا معاون شهردار در شهرداری‌های درجه ۷ به بالا یا مدیریت (مدیریت میانی به بالا) در وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها باشند نیز می‌توانند متصدی شهرداری‌های درجه ۷ تا ۱۰ باشند.

تبصره ۳: کسانی که دارای تحصیلات کارشناسی با رشته‌های مرتبط یاد شده در این آیین نامه با دست کم ۵ سال سابقه کار در سمت شهردار شهرهای درجه ۷ تا ۱۰ و بالاتر و یا معاون شهردار شهرهای درجه ۱۱ و ۱۲ و یا مدیریت میانی به بالا و هم‌تراز آن‌ها در وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها باشند نیز می‌توانند متصدی شهرداری‌های درجه ۱۱ و ۱۲ و تهران شوند؛ همچنین با توجه به شرایط یاد

پایان دوره‌ی خدمت شهردار

حال توضیح مختصری درباره‌ی پایان دوره‌ی خدمت شهردار یا استیضاح وی ارائه می‌گردد. چنانچه یک یا چند نفر از اعضای شورای اسلامی شهر به عملکرد شهردار یا عملیات شهرداری اعتراض یا ایرادی داشته باشد ابتدا رئیس شورا موارد را به صورت روشن به شهردار تذکر خواهد داد. در صورت عدم رعایت مفاد مورد مذکور، موضوع به صورت سؤال مطرح می‌شود که در این صورت رئیس شورا سؤال را به شکل نوشتار به شهردار اطلاع خواهد داد و حداکثر ظرف ۱۰ روز پس از ابلاغ، شهردار موظف به حضور در جلسه عادی یا فوق‌العاده شورا و پاسخ به سؤال می‌باشد. چنانچه شهردار از حضور استنکاف ورزید یا پاسخ‌وی قانع‌کننده تشخیص داده نشود طی جلسه‌ی دیگری موضوع دوباره به صورت استیضاح که دست‌کم به امضای اعضای شورا رسیده باشد ارائه می‌شود. فاصله بین ابلاغ تا تشکیل جلسه که از طرف رئیس شورا تعیین خواهد شد حداکثر ۱۰ روز خواهد بود. شورا پس از طرح سؤال یا سؤالات و جواب شهردار، رأی مخالف یا موافق خواهد داد. در صورتی که شورا با اکثریت کل اعضاء رأی مخالف دهد شهردار از کار برکنار و فرد جدیدی از سوی شورا انتخاب خواهد شد. در فاصله بین صدور رأی عدم اعتماد و برکناری شهردار و یا خاتمه خدمت شهردار تا انتخاب فرد جدید که نباید بیش از ۳ ماه به طول انجامد یکی از کارکنان شهرداری با انتخاب شورای شهر عهده‌دار اداره‌ی امور شهرداری خواهد بود؛ همچنین طبق تبصره ۴ بند ۱ ماده ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف و

۸۲/۹/۱۱ به پیشنهاد اصلاحی وزارت کشور توسط هیأت وزیران تصویب کردند. طبق ماده‌ی ۱ آیین‌نامه یاد شده را حقوق مبنای شهرداران سراسر کشور به استثنای شهردار تهران، براساس قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت مصوب ۱۳۷۰ و اصلاحات بعدی آن و با توجه به درجه بندی شهرداری‌ها محاسبه می‌گردد. همچنین طبق تبصره‌ای که در اصلاحیه نهایی آیین‌نامه مذکور لحاظ گردید هرگونه مصوبه، دستورالعمل، بخشنامه، آیین‌نامه و دیگر تسهیلات که برای کارکنان مشمول قانون استخدام کشوری و قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت (به استثنای موارد پیش‌بینی شده در آیین‌نامه) تصویب و یا در نظر گرفته شود از جمله پرداخت اضافه‌کار، با تأیید استاندار و با تأمین اعتبار در بودجه شهرداری، برای شهرداران قابل اجرا خواهد بود.

طبق ماده‌ی ۲ آیین‌نامه مذکور، فوق‌العاده‌های تحت عنوان: فوق‌العاده جذب، فوق‌العاده تلاش، فوق‌العاده عمران نیز به شهرداران قابل پرداخت است که در این جا نیز می‌توان انتقاداتی در این باره از جمله لحاظ نمودن مدرک تحصیلی شهرداران در افزایش یا کاهش حقوق و مزایای آنان، پایین بودن حق مسکن و... را وارد دانست که این امر خود باعث کم‌رغبتی افراد متخصص و تحصیل‌کرده برای تصدی سمت شهردار می‌شود؛ همچنین ممکن است شورای شهر برخلاف ضوابط و مقررات قانونی و جوهی را تحت عناوین دیگر پرداخت کند.

کنند و او مسؤول اجرای مقررات و قوانینی است که شورای شهر آن را به تصویب رسانیده است. مدیریت شهری امروز مدیریت پیچیده و نیازمند به فناوری روز و نوین برای حل مشکلات متعدد شهری است. مدیریت شهری باید به این مجموعه به صورت مجموعه‌ای پویا نگاه کند که با هر عمل، عکس‌العملی از خود نشان می‌دهد؛ بنابراین کسی که در رأس کار قرار می‌گیرد باید از پیچیده‌ترین مسائل شهری از تدوین طرح‌های جامع و تفصیلی گرفته تا رفت و روب شهری آگاه باشد و مسائل شهری را براساس تحولات روز پیش‌بینی و برنامه‌ریزی کند. شورا برای انتخاب چنین فردی باید توانایی لازم را برای تجزیه و تحلیل امور و مفاهیم حقوقی و قانونی داشته باشد. این در حالی است که گاهی افراد وارد شده به شوراها، ممکن است یا به طور کامل به امور شهری و اجرایی آن آشنا نباشد یا هنوز اشراف کامل به انتخاب مدیران شهری نداشته باشند که این امر مشکلات و تأثیرات منفی عمده‌ای را بر شهر و شهروندان بر جای می‌گذارد. عدم آشنایی برخی از اعضای شورای شهر به امور اجرایی و پایین بودن میزان اطلاعات آن‌ها از مقولات شهری منجر به ناکارآمد کردن مدیریت شهری می‌شود. دغدغه‌ی شورای شهر در انتخاب مستقیم شهردار چگونگی هماهنگی او با سیاست‌های شورا است به ویژه زمانی که میان شهردار و شورای شهر اختلافی پدید آید چگونگی رفع اختلاف مشخص نیست و در صورت ادامه، آن چه بیش از هر چیز دچار آسیب و خسران می‌شود کارهای شهردار است که حتی یک ساعت تأخیر در اجرا، آن را ماه‌ها از هدف دور می‌کند. از

انتخابات شوراها و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵ دوره خدمت شهردار در موارد زیر خاتمه می‌یابد:

- ۱- استعفای کتبی با تصویب شورای اسلامی شهر
- ۲- برکناری توسط شورای اسلامی شهر با رعایت مقررات قانونی
- ۳- تعلیق طبق مقررات قانونی
- ۴- فقدان هر یک از شرایط احراز سمت شهردار به تشخیص شورای شهر
- ۵- در صورت انحلال شورای شهر یا خاتمه دوره‌ی قانونی آن

انتخاب یا انتصاب

پس از فرو نشستن تب و تاب انتخابات شورای شهر و به دنبال برگزاری انتخابات، اعضای شورای شهر یکباره با یکی از مهم‌ترین و بزرگ‌ترین مسؤولیت‌ها و دغدغه‌های خود یعنی انتخاب شهردار روبرو می‌شوند. هر شورای شهری مسلماً کارنامه خود را در گروهی شهرداری می‌بیند که آن را انتخاب می‌کند. اعضای شورای شهر چون خود اختیارات اجرایی ندارند؛ بنابراین بیش‌ترین تأثیرگذاری را در انتخاب شهردار می‌یابند. در ایران، مردم شورای اسلامی شهر را برای وضع مقررات شهری و نظارت بر امور شهر انتخاب می‌کنند؛ بنابراین یکی از مهم‌ترین وظایف شورای شهر انتخاب شخص دارای صلاحیت و شایسته را برای عهده‌دار بودن مدیریت شهری می‌باشد. مردم به شورای شهر اختیار کامل می‌دهند تا هر فردی را که تشخیص صلاحیت و لیاقت می‌دهند به عنوان مدیر امور شهری انتخاب

متعددی است قبل از هر چیز به سازندگی و اصلاح ساختاری نیاز دارد که از نظر شهری به استانداردها یا وضعیت مطلوب برسد؛ بنابراین اگر شرایطی ایجاد شود که شورای شهر با شهرداران هماهنگ نباشد مدیریت شهری در رسیدن به این مسیر دچار مشکل خواهد بود. در مقابل موافقان انتخاب شهردار با رأی مستقیم مردم، معتقدند در صورتی که مردم خود، شهرداران شان را انتخاب نمایند می‌توانند نظارت بیش تری بر عملکرد او داشته باشند و از این مسیر به هدف مردم سالاری براساس عدالت، سریع تر دست خواهند یافت. هر چقدر مردم در تعیین سرنوشت خود بیش تر حق و سهم و فرصت انتخاب داشته باشند برای خودشان و نظام مدیریتی کشور بهتر خواهد بود.

چالش های پیش روی شهردار

شهردار در دوران مسؤولیت خود با چالش ها و مشکلاتی روبرو است؛ یکی از این چالش ها تعامل بین شورا و شهردار می باشد که این دو را در زمینه پیشبرد اهدافشان، ممکن است در مقابل هم قرار دهد. مشکل دیگر دید حکومتی داشتن به امور شوراهاست. اصل اساسی تشکیل شوراها اهداف گوناگونی را دنبال می کند که از مهم ترین این اهداف، واگذاری امور به شهروندان و ایجاد زمینه مشارکت فعال و جدی آنان در امور شهری است که این همان تحقق شعار مردم سالاری دینی است.

مشکل دیگر بحث درآمدهای شهرداری است. لایحه تجمیع عوارض تصویب شده تا به این امر سروسامان دهد و شهرها و روستاها در

یک منظر باید گفت شورای شهر تمایل دارد شهردار را خودش انتخاب کند تا در مجموع عنصری هماهنگ در اختیار داشته باشد و از سوی دیگر بر سرعت اجرای سیاست ها و طرح هایش بیفزاید. موافقان انتخاب شهردار توسط شوراها معتقدند؛ الگوبرداری از کشورهای دنیا در انتخاب شهردار توسط مردم بسیار اشتباه است؛ زیرا هنوز بستر و زمینه ی این مسأله در کشور ما آماده نشده است. به علاوه هنوز مدیریت واحد شهری در کشور محقق نشده؛ همچنان شوراها نیازمند تقویت هستند و باید در شرایط فعلی بدون تغییرات ناگهانی اجازه دهیم شوراها مسیر طبیعی خود را طی کنند؛ سپس کم کم بر حسب شرایط اصلاحات انجام و تصمیم های مقتضی گرفته شود. انتخاب شهردار توسط شورای شهر، بار مالی ندارد اما انتخاب توسط مردم، بار مالی زیادی به دنبال دارد. در صورت انتخاب شهردار توسط مردم حتی ممکن است شهرداران، شوراها را هم کنار بزنند و برای خودشان محوری مستقل شوند. هم اکنون شوراها سابقه ی صد ساله در دنیا دارند اما انتخاب شهردار توسط مردم سابقه ۲۰ ساله داشته، این امر نشان دهنده آن است که مدت زمان زیادی برای مهیا شدن بسترها و زمینه های لازم برای انتخاب شهردار توسط مردم نیاز است؛ همچنین معتقدان به انتخاب شهردار توسط شوراها بر این باورند که شورای شهر باید شهردار را انتخاب کند تا بتواند کسی را که برای اداره شهر برمی گزیند با سیاست های شورا هماهنگ سازد تا در میانشان اصطکاک وجود نداشته باشد. مدیریت شهری امروز که دارای مشکلات

پیشنهادها

۱- تدوین قوانین و مقررات لازم برای ایجاد زمینه‌ی مشارکت مردم در امور واگذاری کارها به خود آن‌ها و فعال نمودن بخش خصوصی برای اجرایی نمودن اصل ۴۴ قانون اساسی

۲- اصلاح آیین‌نامه اجرایی شرایط احراز تصدی سمت شهردار، توجه به این نکته بسیار حائز اهمیت است که تنها داشتن تحصیلات دانشگاهی برای تصدی سمت شهردار کفایت نمی‌کند؛ بلکه علاوه بر تحصیلات، تجربه‌های کاری و اجرایی اشخاص در سطح‌های مختلف به ویژه مدیریت شهری امری لازم و ضروری است.

۳- اصلاح بخشنامه‌ی مورخ ۷۷/۱۲/۱۱ ابلاغی وزارت کشور درباره‌ی گرایش‌های تحصیلی مشخص شده با توجه به ایجاد رشته‌های جدید دانشگاهی؛ مانند مهندسی فضای سبز و ...

۴- اصلاح آیین‌نامه حقوق و مزایای شهردار با توجه به پایین بودن سطح حقوق و مزایای شهرداران با عنایت به وظایف و مسؤولیت‌های سنگین شهرداران و حساسیت کار آن‌ها

۵- تلاش در جهت گرفتن مجوز به کارگیری نیرو در شهرداری‌ها برای جایگزین نمودن افراد متخصص، کارآمد و آشنا به مدیریت نوین شهری به جای افرادی که تحت عناوینی چون بازنشستگی، اخراج، تعدیل، ... از بدنه‌ی شهرداری جدا می‌شوند.

یک نظام منسجم عوارض از درآمدهای پایدار برخوردار شود. در حالی که اکنون سازوکار اخذ و توزیع عوارض تأمین کننده نیاز واقعی شهرداری‌ها نیست و سازمان‌های متولی امور شهرداری‌ها از جمله سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در تلاش برای تأمین منابع پایدار مالی برای شهرداری‌ها هستند.

مشکل مهم دیگری که شهردارانی که از بین کارگزاران شهرداری‌ها، مؤسسات، سازمان‌های تابعه و وابسته به آن‌ها و یا وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی تابع و وابسته انتخاب نشده‌اند با آن رودررو هستند، این است که طبق ماده‌ی ۵ آیین‌نامه شرایط احراز تصدی سمت شهردار، وزارت کشور و شهرداری‌ها در قبال آن‌ها هیچ گونه تعهد استخدامی ندارند و آن‌ها پس از چهار سال بلا تکلیف و در جستجوی استخدام در شهرداری‌ها می‌باشند که این خود مشکلات عدیده‌ای را برای سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور فراهم می‌کند.

مشکل دیگر نبود بدنه‌ی تخصصی و کارشناسی در مجموعه تشکیلات شهرداری‌ها می‌باشد که سال‌هاست شهرداری‌ها از نبود نیروی کارشناس و متخصص رنج می‌برند که البته این مشکل نیز خوشبختانه تا حدودی در سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها از راه اصلاح ساختار تشکیلاتی شهرداری‌ها با فراهم آوردن زمینه‌ی جذب نیروهای کارشناسی و متخصص در زمینه‌ی امور شهری و مجوزهای استخدامی در حال رفع می‌باشد.

منابع و مأخذ

- ۱- الوانی، سیدمهدی. (۱۳۷۰). مدیریت عمومی. تهران: نشر نی.
- ۲- استیفین رابینز. (۱۳۸۳). مدیریت رفتار سازمانی. برگردان: سیدمهدی الوانی.
- ۳- نیامی، علی. (۱۳۴۹). مدیریت شهرداری، شهرداری در ایران. تهران: انتشارات بازرگانی.
- ۴- طرح اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۷۵، ارسال از سوی مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان
- ۵- منصور، جهانگیر. (۱۳۸۴). قوانین و مقررات مربوط به شهر و شهرداری، شوراهای اسلامی - قوانین شهرداری ... تهران: نشر دیدار.
- ۶- سیزدهمین اجلاس مجمع شوراهای اسلامی کلان‌شهرها، ۲ مهر ۱۳۸۲، اصفهان.
- ۷- آیین‌نامه حقوق و مزایای شهردار، مصوب هیأت وزیران. ۱۳۸۱.
- ۸- آیین‌نامه اجرایی شرایط احراز تصدی سمت شهردار، مصوب هیأت وزیران، ۱۳۷۷.
- ۹- روزنامه ایران، شنبه ۲۵ فروردین ۸۶، ۲۵ ربیع‌الاول ۱۴۲۸.